KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

Eduskunnan talousvaliokunnalle
TaV@eduskunta.fi
Asia: HE 190/2026 vp

KIRJALLINEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAEIKSI TUOTEVASTUULAIN JA KULUTTAJANSUOJALAIN 12 LUVUN 1 A §:N MUUTTAMISESTA

Kuluttajaliitto ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta antaa eduskunnan talousvaliokunnalle kirjallinen lausunto otsikkoasiasta. Kuluttajaliitto esittää kohteliaimmin seuraavat huomiot:

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tuotevastuulakia ja kuluttajansuojalain 12 luvun 1 a §:ää uuden tuotevastuudirektiivin täytäntöönpanemiseksi. Kuluttajaliitto katsoo, että uusi tuotevastuusääntely parantaa kuluttajien asemaa usealla eri tavalla. Sääntely laajentaa korvattavien vahinkojen piiriä ja ottaa paremmin huomioon digitaaliset tuotteet ja ohjelmistot. Lisäksi kuluttajien mahdollisuudet saada korvausta paranevat ja todistelua helpottavat mekanismit tasapainottavat kuluttajan ja valmistajan välistä asetelmaa.

Kuluttajaliitto pitää esityksen ehdotuksia kannatettavina lukuun ottamatta tuotevastuulakiin ehdotettua kehittelyriskipuolustusta (7 §:n 1 momentin 4 kohta). Uusi tuotevastuudirektiivi sallii jäsenvaltioiden valita, ottavatko ne kehittelyriskipuolustuksen osaksi kansallista tuotevastuulainsäädäntöään vai eivät. Kehittelyriskipuolustus tarkoittaa talouden toimijan mahdollisuutta vapautua vahingonkorvausvastuusta sillä perusteella, että tuotevahingon syynä olevaa tuotteen ominaisuutta ei ole ollut mahdollista havaita tuotteen markkinoille saattamisen, käyttöönoton tai valmistajan määräysvallan aikana vallinneen tieteellisen ja teknisen tiedon objektiivisen tason perusteella.

Kuluttajaliitto kannatti työryhmämietinnössä ehdotettua nykytilan säilyttämistä eli sitä, ettei kehittelyriskipuolustusta oteta Suomessa käyttöön. Esityksen jatkovalmistelussa on kuitenkin työryhmämietinnöstä poiketen päätetty ehdottaa nykytilaa muutettavaksi siten, että kehittelyriskipuolustukseen voisi jatkossa vedota perusteena vapautua korvausvastuusta. Kehittelyriskipuolustuksen käyttöönottoa perustellaan muun muassa sillä, että se tasapainottaa tuotevastuudirektiivin muutoin laajentamaa vastuuta.

Esityksen mukaan ratkaisu kaventaisi nykyistä ankaran vastuun soveltamisalaa ja voisi yksittäistapauksessa johtaa siihen, ettei vahinkoa kärsinyt saisi korvausta tuotevastuulain nojalla, vaikka vahinko olisi aiheutunut turvallisuudeltaan puutteellisesta tuotteesta. Tämä voi heikentää vahinkoa kärsineen tosiasiallista korvaussuojaa erityisesti sellaisissa harvinaisissa mutta vakavissa tilanteissa, joissa vahinko on aiheutunut tuotteeseen liittyvästä riskistä, jota ei ole voitu havaita arviointiajankohtana. Nykytilan säilyttäminen olisi vahinkoa kärsineiden suojan kannalta perusteltavissa erityisesti vakavimmissa henkilövahingoissa, koska vahinkoa kärsinyt ei yleensä voi vaikuttaa tuotteen riskeihin eikä arvioida niiden olemassaoloa.

Kuluttajaliitto ry
Ritarikatu 1 B, 00170 Helsinki | +358 9 454 2210 | info@kuluttajaliitto.fi | kuluttajaliitto.fi

KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

Kuluttajaliitto pitää edelleen sääntelyn nykytilan säilyttämistä perusteltuna ja katsoo, että talouden toimijoilla tulee säilyttää laaja ankara vastuu kaikista tuotevahingoista. Talouden toimija on lähtökohtaisesti paremmin kykenevä kantamaan riskin kuin yksittäinen kuluttaja. Talouden toimija hyötyy tuotteen markkinoille saattamisesta ja kaupallisesta hyödyntämisestä. Lisäksi valmistajalla on kuluttajaa paremmat mahdollisuudet tunnistaa ja hallita tuotteeseen liittyviä riskejä, ja se voi esimerkiksi hajauttaa niitä hinnoittelun ja vastuuvakuutusten avulla. Tieteellisen ja teknisen tiedon aukoista aiheutuvat riskit tulee siksi asettaa talouden toimijalle eikä kuluttajalle.

Kehittelyriskipuolustuksen käyttöönottoa perustellaan myös sillä, että valtaosa jäsenvaltioista sallii sen. Tältä osin Kuluttajaliitto huomauttaa, että tuotevastuudirektiivin sallimaa kansallista liikkumavaraa käytetään myös kuluttajan suojaksi esimerkiksi Saksassa, jossa kehittelyriskipuolustukseen ei voi vedota geenitekniikan alalla.[1]

Lisäksi kehittelyriskipuolustuksen sallimisen perusteena esitetään, että se voi pitkällä aikavälillä edistää kuluttajien etua uusien tuotteiden saatavuuden ja kilpailun kautta. Jos talouden toimijat vastaavat ankarasti myös objektiivisesti havaitsemattomista kehittämisriskeistä, tämä voi nostaa markkinoilletulon kynnystä ja pidentää tuotekehitys- ja testausvaiheita. Seurauksena uusien tuotteiden saatavuus ja markkinoiden toimivuus voisivat heikentyä. Esityksessä kuitenkin todetaan, ettei kehittelyriskipuolustuksen vaikutuksista innovaatioihin ole yksiselitteistä empiiristä näyttöä. Kuluttajaliitto katsoo, että ankara vastuu kannustaa valmistajia panostamaan tuotteiden turvallisuuteen ja luotettavuuteen. Ilman kehittelyriskipuolustusta riskien tunnistaminen ja arviointi korostuvat jo ennen tuotteen markkinoille saattamista. Tuotteiden markkinoille saattamisen nopeuttaminen ja helpottaminen ei saa tapahtua kuluttajien kustannuksella.

Kuluttajaliitto esittää, että Suomessa ei jatkossakaan sovelleta kehittelyriskipuolustusta vastuuvapausperusteena ja että kehittelyriskipuolustusta koskeva tuotevastuulain 7 §:n 1 momentin 4 kohta poistetaan esityksestä.

Helsingissä 13.10.2026

Kuluttajaliitto ry
Viivi Kuosa, juristi, OTM

[1] Saksan geenitekniikasta annetun lain (Gentechnikgesetz, GenTG 20.6.1990) 37 §:n 2 momentin mukaan valmistaja ei voi vedota kehittelyriskipuolustukseen, kun luvan perusteella markkinoille saatetun geneettisesti muunnettuja organismeja sisältävän tai niistä koostuvan tuotteen virhe johtuu geenitekniikan alalla tehdystä työstä. Saksassa on katsottu, että erityisesti geenitekniikan alalla saattaa aiheutua vahinkoja, joita ei ole mahdollista ennustaa tuotteiden kehitysvaiheessa mutta joista vahinkoa kärsineen tulisi voida vaatia korvausta. Hyväksytyssä lakiesityksessä kyseinen erityissääntö säilyy sisällöllisesti ennallaan: kehittelyriskipuolustukseen ei jatkossakaan voi vedota Saksassa geenitekniikan alalla.